

Castanesa, Erbera, Benifons, Escané, Senyiu, Bivils, Noals.

Però antigament el nom *Montanui* no s'aplicava més que al llogaret mateix de *Montanui* i dos o tres petits agregats, Sen d'Amunt, Sen d'Avall. El doc. de 1385 mostra que des d'Arreu fins a Bono eren localitats diferents; i el de 1044 el distingeix de Senyiu, Noals, Denui i Benifons.

PRON. POP.: *montanúig* oit allà mateix i als pobles de les Valls de Barravés i de Boí, per Coromines (Ll. XIII, 154, 161, 166) i per Terrado.

DOC. ANT.: c. 1000. «de una sorte de terra qui nobis advenit per elemosinam a Sanctu Petrum et a Sancta Maria monesterium Alagone, et nos inde facimus carta a Bradila et uxori sua et clergatu de ipsa sorte de terra in castro *Montanui*, in loco ubi dicitur Collus» (Abadal, *Pall. i Rib.*, doc. 322); c. 1044: «--- ad Regimundo comite in *Valle Senguiz* --- *Annoales*, --- *Donni fontes*, --- *Demii* --- et unum disnar ad *Montanue*» (*Lib. Feud. Maior.*, 118). a. 1385. «en los desus dits lochs de la Vall de Varraues, ço es, *Montanuy*, Arreu, Ginast, Forchat, Vinyal, Stet, Boneu, Anet» (Camarena, *Morabatins*, p. 77); a. 1495. *Montanuy* (Focs Cens, 1495, 13); a. 1620. *Montanuy* (*BAEC*, xi, 126).

En el document de 1044 no pot sorprendre la forma *Montanue*, perquè s'explica perfectament per la vacil·lació de l'antic sufix *-oi*, que dona gairebé sempre *-ue* a la part aragonesa i *-ui* a la catalana. No gaire lluny d'allà retrobem la parella *Ardanui* - *Ardanué*. Malgrat tot no dubtem en la identificació del lloc: *Senguiz* és Senyiu, *Annoales* és Noals, *Donni fontes* pot ser una mala lectura de **Bonnifontes* (BENIFONTS) i *Demii* ha de ser forçosament Denui.

HOMÒNIM:

Montanui. Partida en el terme de Graus (Coromines, Ll. XLIX, 31).

ETIM.:

Possiblement d'un basc ribagorçà **MENDI-N-OBE* 'el jaç de la muntanya', on el basc *mendi* hauria estat substituït pel seu parònim i equivalent semàntic *montem*; tal com en *Montan* (< **MENDI-ANDI*), agregat al municipi de Tost (Urgellet), hi ha aquesta substitució. I pel que fa a *Montiberri* (**MENDI-BE-ERII*) vegeu el que va dir Coromines a *E.T.C.*, I, 171-172. Es justificaria aquesta motivació del nom *Montanui* per oposició a les jaces de pobles com Ginast, Vilaller o Arro, tots ells immediats al riu. Res s'oposaria tampoc a una base etimològica **MENDI-N-OI*, que hom podria traduir per 'el lloc de la muntanya'.

Però decidir entre aquestes dues variants no creiem que sigui fonamental. De fet, el sufix *-oi* ha estat tan poderós a la zona pirinenca que ha incorporat un mot com *obe* 'jaç', reduït successivament segons l'evolució *obe* > *oe* > *oi* > *ui*. Ho demostren casos com *Censui*, a la Conca de Tremp, que apa-

reix escrit *Cenzovi* en el segle X, i *Subenuix* (< **ZUBI-N-OBE*) 'la jaça del pont', a la Vall de Boí (cf. Coromines, *T.V.Boí*, p. 38).

La consonant medial -N- apareix com a nexa fònica en altres casos que hem estudiat en aquest *Onomasticon*: EXE-N-EGI-A > *Saneja*, BURGÍ-N-OI > *Berganui* i el mateix *Subenuix* suara esmentat.

Hi ha altres interpretacions del nom, publicades per estudiosos de gran prestigi, com són Ramon Menéndez Pidal, Gerhard Rohlfs i Julio Caro Baroja.

Però tenint en compte l'abundància de topònims d'arrel basca a la rodalia (Viuerri, Denui, Ardanui, Arro) ens sembla més convincent l'etimologia pre-romana, que Coromines suggereix en les cèdules de 15 l'*Onomasticon*.

És clar que aquests noms en *-ui* tenen la seva difusió màxima a la zona central del Pirineu, a Pallars i Ribagorça. No és, per tant, un sufix purament basc. I ens pot quedar sempre el dubte: Seria aquest un dels casos en què *-ui* s'aplica a un radical no basc? Deixem oberta la qüestió, si bé nosaltres ja ens hem pronunciat clarament. Rohlfs, *Arch. Fil. Arag.*, IV, 136 explicava el topònim pel nom de persona MONTANUS. Menéndez Pidal hi veia en el radical l'adjectiu 25 *montanus*.

I per últim, Julio Caro Baroja, en un article titulat «Sobre la toponímia del Pirineo aragonés», *Arch.F.Ar.*, XXVIII-XXIX, p. 17, relaciona *Bafallui* amb la forma documental *Baffalluli* i per comparació amb aquest pensa en un suposat *Montanuli* com a ètimon del nostre *Montanui*.¹ Aquesta darrera explicació es basa en una forma construïda per paral·lelisme amb una sola dada documental i el seu valor ens sembla feble. Tanmateix, té raó Caro Baroja quan es pregunta: 35 «¿Se trata, pues, de que existe un sufijo *-oi* primitivo o éste y sus derivados corresponden a varios sufijos y fonemas antiguos?».

També Coromines va assenyalar fa temps (cf. *E.T.C.*, II, p. 63) que en la seqüència *-ui* podien haver confluït elements diversos.² Però va demostrar que la majoria de noms en *-ui* es poden relacionar amb apel·latius pre-romans. I és en aquest context més ampli³ on creiem que troba sentit l'etimologia que hem proposat per *Montanui*. X.T.

[Ateses totes les dades i raons que aplega En Terrado, trobo que l'etim. ben probable i més versemblant és que vingui d'un ibero-basc MENDI-N-OE 'la jaça de muntanya' format amb el bc. *o(b)e* 'pleta de bestiar', substituint *mendi* pel romànic equivalent: 50 MONTENOE > -NOI > *-nui* (en la fase *montenuei*, dissim. *e-éi* > *a-ei*) > *anui*. J.C.]

¹ «¿Cómo explicaremos *Bafaluy* mediante el sufijo *-oi*, si se documentan *Baffalluli*, *Bafallulli* y aun *Bafalul*? [V. l'explicació donada supra II 302: això és àrab no pre-romà] ¿Se trata, pues, de que existe un sufijo *-oi* primitivo o éste y sus derivados